

INELUL VIETII

Universul strămoșilor mei îmi apare cu frânturi, cu feciori și bărbați distinși asemenea legendarilor senatori romani, îmbrăcați în togă, cu femei delicate, harnice și pricepute, costumate cu veșminte populare.

Faptele strămoșilor îmi par admirabile, monumentale, adevărate icoane de încă ne exprimată recunoștință. Cu nume și fapte sonore, sau nu, îi admir și prețuiesc pentru felul cum și-au purtat straița cu mălai, ca merinde, ca oriunde să poată poposi la muncă. Amintirea lor e o adevărată și fascinantă poveste. Munca și strădania lor mă obligă la etern respect înainte de a mă închina și așeza la masa acoperită cu "abrosul" țesut în războiul familiei, cu cruciulițe sau a folosi "ștergura", rămasă ca zestre.

Analiza profilul personal, privit prin ADN-ul strămoșesc, înclină spre o înțelegere pozitivă și o opțiune verticală asupra problemelor de recunoaștere a adevărului că viața, în continuă schimbare, este intim legată de soarta, uneori complicată, a celor din jur. Cărarea strămoșilor, cu asperitățile vieții incluse, a fost cu certitudine pavată cu bune intenții. Subiectivitatea aprecierilor ar copleși dreapta judecata, dacă adevărul nu ar fi mereu neutru arbitru. Am dorit că totdeauna să cunosc, să descopăr și să promovez adevărul. La temelia profesiei Onoarea și Patria mi-au fost călăuze în viață. În postul de veghe am văzut pe strămoșii mei plugari la Datorie!

De 8 Martie îmi exprim recunoștința față de femeile, din familia Mea, care m-au făcut și format să gândesc pozitiv, să acționez constructiv și totdeauna drept. Acesta este și îndemnul pe care-l fac pentru nepoatele mele dragi: Viviana Maria și Bianca Andreea, și le urez:

La mulți ani!

Col. r. Dr. Constantin MOȘINCT

INELUL VIETII

Reprivindu-mi arborele genealogic, atât cât poate să-l cuprindă mărturia orală, fără a mă trage din vreo viță nobiliară, alta decât cea a strămoșilor daci, constat că, pe ambele ramuri, străbunicii și bunicii mei, sălăjeni (sătmăreni - după comitat și județ), au fost siliți a avea parte de "protecția" a 7 (șapte) regimuri de administrație: imperială austro-ungară (? habsburgică -1867-1918) - Franz Iosif, Carol IV; regală românească - în România Mare (20 Aprilie 1918-5/6 Septembrie 1940) - regele Ferdinand I, regență Mihai I, regele Carol al II-lea; ungurească horthystă (6 septembrie 1940-25 Octombrie 1944) - regentul Horthy Miklos; sovieto/regală românească (25 Octombrie 1944-03 Decembrie 1947) - regele Mihai I; regimul românesc de democrației populare (sub ocupație stalinistă și urmași) - Gheorghe Gheorghiu Dej - până în 1964; românesc socialist (Aprilie 1964 - 24 decembrie 1989) sub Nicolae Ceaușescu; regimul de *tranzitie* al capitalismului postdecembrist.

Ei, strămoșii mei, au avut cu siguranță un ideal, și s-au îngrijit de nevoile casei lor, au mers pe *cărarea* lor, plină de asperități, la fel cum a fost și *drumul țării* pe care marii *luminatori* duceau nația spre cultura originală, populară, ori tradițională specifică zonei locului. Ei, trăitori în satele din Ardeal, această frumoasă "grădină a lui Dumnezeu"*, asemenea tuturor comunităților sătești ale neamului lor, ca agricultori au trudit și s-au întreținut din munca lor, la ceea ce regimurile, învățătorii și cărmuitorii vremii i-au sfătuit, îndemnat și lăsat, oricare ar fi fost ei, și de multe ori s-au resemnat mulțumiți cu puținul ce le-a fost lăsat, de grofii lacomi. În orice caz, ei au învățat și cultivat: voia bună pentru munca ordonată, simțul ordinei, înțelegerea binelui obștesc și al spiritului creștin, respectul pentru lege, și nu în cele din urmă demnitatea și mândria solidară de român.

.....* Erich von Falkenhayn, Campania Armatei a IX-a împotriva românilor și rușilor 1916- 1917, Editura Seculum, București, 2018, p. 39

INELUL VIETII

Tinda casei ardelenesti – studiu de Sculptor Cornel T. Durgheu

INELUL VIETȚII

Preocupările zilnice ale strămoșilor mei, așa cum sunt conșcriși ei, lapidar, în documentele de evidență al voluntarilor de la Darnița sau Roma, la depunerea jurământului de fidelitate, față de tronul regatului României, pe crucile din cimitirele de pretutindeni, ori în evidențele morților din lagărele de prizonieri: **ortodocși, plugari**. Și asta este o dovadă certă și sigură că învățătura creștină a ajuns la ei. Dintr-o succintă privire asupra inventarului sărăcăcios, văzut sau/și moștenit se regăsește **credința** pe: toate obiectele trebuincioase din casă, costumele populare, ramele icoanelor și fotografiilor de nuntă, și crucile de căpătâi ale cimitirelor din deal*.

Libertatea era înțeleasă de ei ca mod slobod de a se asocia familial, a construi în clacă case după nevoi și a munci cât le era trebuința, de a petrece și a proiecta viitorul, după placul lor. Unirea, și puterea ei o manifestau zilnic în muncă: la facerea crucilor de grâu și seacă, la cositul ierbii și clăditul înalt al fânului și claielor de paie. Voia bună, de la hora din bățatură, doina și bocetul pruncilor din leagăn, le pigmenta și făcea plăcută viața. Au cântat din frunza codrului și au zis, în gând, ori la horele din bățatura satului, ce știau mai bine: *Doina lui Lucaciu, Marșul lui Iancu și imnul Deșteaptă-te române, Sara pe deal, La oglindă, etc.***

.....* În septembrie 1940, unul dintre cei doi frați vitregi ai bunicului, din Cosniciu de Jos, a fost chemat la poartă și ucis în fața casei.

**Cu poarta închisă de la str. Ion Agârbiceanu, din Carei, noi cântam prin anii 1961 acele cântece, sau *Pe al nostru steag, Ca un glob de aur, Treceți batalioane române Carpații,....etc*

Cetatea Cavalerilor - Omagiul Femeii

INELUL VIETII

Bunicul, Bubo Găvrilă, rămas orfan de mamă la numai 6 ani, a trebuit să se descurce în lume printre străini, căci tatăl său (străbunicul) s-a însurat cu femeia Crețului, rămasă văduvă și ea, cu doi copii, dar mai avută din Cosniciu, astfel că bunicul a crescut ca slugă printre străini. De la școala vieții a învățat să fie ordonat, disciplinat, ascultător, harnic și să se roage lui Dumnezeu, de sănătate. Mama își amintește, la cei 96 de ani (n. iunie 1925), că mereu o ducea cu carul cu boi, pe care-i îndrăgea tare și îi îndemna ca în jug să-l urmeze pe bunicu, care, tot timpul, mergea în fața carului și ținea clopul în mână, pentru că se ruga. Cu credința în Dumnezeu și cu speranța de viață a trebuit ca să **aservească 4 ani în război la împăratul Francisc Ferdinand**, deși avea acasă pe cele 4 surorile mai mari ale mamei: Măriuța, Onița, Anuța, și Mitru, iar în 1916, a mai venit pe lume și Petre, apoi ceilalți după război: Vasile, Ileana, Sabina, Florica și Ana. Zece guri de hrănit după război! Noroc mare și cu bunica: moașă comunală, cunosătoare de leacuri naturiste pentru toate suferințele.

Bunicul, om gospodar, ca ceilalți din neamul său, și-a făcut casă acoperită cu paie, grajduri pentru animalele din bățatură: bivoli, vaci, boi, porci și oi, responsabilizând pe fiecare dintre copii, după puterile, vârsta și priceperea fiecăruia, pentru o anume muncă din gospodărie. Mobilierul casei era specific zonei: paturi făcute din lemnul masiv din pădure, cu saltea din paie, lădoi pentru lenjerie, masă, lavița cu spătar de lemn scrijelite, stelaje pentru vasele de lut, tuci și vesela de lemn. Bunica Floare, deși era neștiutoare de carte, spunea toate rugăciunile pe dinafară, pe care apoi frații mai mari ai mamei le-au scris, iar după ele, fratele mamei Petru, cântăreț în strana bisericii din Rădulești le-a cântat ani la rând. Bunica era, spune mama, o femeie foarte pricepută. Era moașa satului și bucătăreasa nunților și petrecerilor de botez sau la pomană. Pe toții copii născuți în colonia Rădulești, dar și în satele din jur, cât a trăit, bunica i-a moșit, și toți aduși pe lume sănătoși, fără să fi fost cazuri de deces la copii, ori mame. Avea metodele ei, moștenite de la străbunica, pe care le-a transmis surorii mai mari a mamei, Măriuța, căreia îi mulțumesc că a asistat la nașterea mea, îndrumată de bunica. Fie-le țărâna ușoară.

Col. Dr. Constantin Moșincat, 80 de ani de lacrimi și durere, în, Art-emis, 2020

Cetatea Cavalerilor – Omagiul Femeii

INELUL VIETII

Povestesc cu mama, cele petrecute în urmă cu 80 de ani, despre rădăcina lor mult mai adâncă. Era pe vremea imperiului austro-ungar o tânără încheată familie de români, din dealurile Sălajului, ambii orfani de mamă. Așa începea povestea, din tinerețe, a bunicilor mei materni: Gavrilă și Floare. Născuți din părinții Bubo(Floare) și Moldovan(Onița), al căror prenume, bătrânețile de 95 de ani ai mamei, nu-i mai recuperează din memoria timpului. Răgazul, de până acuma, nu mi-a permis să fac necesara reconstituire. În caietul amintirilor, mama, încerca să-și amintească vremea prunciei părinților ei. Cu greu am reușit să clarificăm faptul că, bunicul rămas orfan de mamă la 6 ani, a trebuit să se descurce, căci moșul, cum îl numea mama pe străbunicul, după trei ani de văduvie s-a dus din Cerâșa, la Cosniciu, la o femeie rămasă văduvă, cu doi copii, pe nume Cozma, fapt pentru care bunicul neavând avea loc în acea familie a trebuit să-și poarte singur de grijă. Așa că sărac, și fără de sprijin, a ajuns slugă prin Camăr, Zalnoc, pe la case de unguri, oameni mai înstăriți. Așa a deprins limba și a cunoscut obiceiuri, care, mai târziu, i-au fost de folos în viață. N-a apucat să învețe carte, dar a prins drag de animale.

Despre bunica Floare, descendentă din ramura Moldovan (Onița și Floare), mama știa că, a rămas orfană, de mamă, de când avea 13 anișori. La scurtă vreme și străbunicul s-a recăsătorit, bunica ajungând și ea slujnică prin case mai înstărite din jur, fiind ajutată și ocrotită de frații mai mari: Nuțica (Cosniciu), Vasilică(Halmajd), și Teodor, ultimul stabilit în colonia Rădulești.

Col. Dr. Constantin Moșincat, 80 de ani de lacrimi și durere, în Art-emis, 6 septembrie 2020

Cetatea Cavalerilor - Omagiul Femeii

INELUL VIETII

În asemenea circumstanțe au ajuns să se întâlnească, pe meleaguri sălăjene, două slujii și să-și unească straița sărăciei cu nădejdea în Dumnezeu și într-o viață mai bună. Când exact și cum și-au unit destinele, n-am reușit să stabilesc, dar probabil că a fost după 1905-1906 dacă socotim vârsta celor 10 copii ai lor: Măriuța(1905), Onița(1907), Anuța(1911), Mitru(1913), Petre(1915), Vasile (1917), Ileana (1919), Sabina (1921), Florica (1923), Ana (1925). Mama Ana își amintea, din poveștile copilăriei că, bunicul Găvrilă a fost soldat în armata cezaro-crăiască, și de pe front a ajuns acasă, în concediu (permisie) după doi ani când nu s-a știut nimic de el, atunci fiind conceput unchiul Vasile. Date certe sunt cele ale decesului Bubo Gavrilă 1953, Bubo Floare 1957. Și mai știa mama exact că nici unul dintre părinții ei nu erau știutori de carte, dar că bunicul era om cu drag de pădure și de cornute mari, fiind un iscusit crescător de drigane (bivoli) și boi, iar bunica renumita moașă a satului, care n-a avut, din cei moșiți în sat, nici un prunc născut mort. Pe cei doi i-a unit **credința și respectul reciproc**.

M-a uimit descoperirea făcută de mezina familiei: tata, povestea mama, cu lacrimi în ochii bătrâneții, mă cocoța în vârful carului iar el „mergea pe jos, în fața carului cu boi, cu clopul în mână și se ruga!, iar bunica ta știa pe dinafară toate rugăciunile”. Se pare că, acele frumoase rugăciuni, au fost transcrise de către una dintre surorile mamei, Florica. Din cercetările de până acum, încă nu am dat de ele. Biblia cea veche, din care citeau cei mai mari la sărbători, a fost luată de sora cea mare, Măriuța, care știa carte și care citea adesea, a păstrat-o pe grinda casei. Din păcate a fost mistuită de flăcări și nu s-a putut recupera nimic.

Col. Dr. Constantin Moșincat, 80 de ani de lacrimi și durere, în Art-emis, 6 septembrie 2020

Cetatea Cavalerilor - Omagiul Femeii

INELUL VIETII

Toată gospodăria familiei era ținută de femei pricepute: ele frământau și coceau pâinea cea de toate zilele, care neapărat înainte de a fi băgată în cuptor era poansonată cu semnul crucii. Veșmintele zilnice și de sărbători, precum și așternuturile din casă: șterguri, prosoape, abroase, cuverturile de pat și toate pânzeturile necesare erau toate făcute de femeile din familie, țesute în război în casă. Ele prelucrau inul și cânepa, torceau, țeseau, croiau, coseau și încrustau, cel mai adesea, cruciulițe în cele trei culori. Lâna, cânepa, inul, bumbacul fugea printre urzele și ițe, cu precizie lansată de suveică pentru ca modelul din țesătură să fie potrivit bătut, după trebuința obiectelor: sumane înflorate cu glugă, laibere, cojoace, spăcel (bluze), poale, baticuri negre și colorate din lână fină, toate făcute acasă. Așa era făcută zestrea. Dar, asemenea îndeletniciri aveau toți românii ardeleni, nu că alte nații nu practicau lucrul manual, dar acum, și aici de femeile care se trag de pe dealurile Plopișului și care s-au stabilit pe valea Ierului aducem discuția. În anexa finală, documentăm cu câteva dintre aceste minunate obiecte lucrate de mâna strămoșilor mei. (Țesăturile cu motive creștine și *tricolorul prezent* pe fusta țesută și purtată de mama soacră – Blideran Floare, abroase, prosoape, cu o varietate fantastică, țesute în mai multe ițe și cu suport de cânepă, bumbac, etc. și de mama).

Să fi știut oare acei oameni simpli nevoia de a chivernisi, cum îi îndemna episcopul de Caransebeș, Miron Cristea pe români în 1915? Nu avem informația. Un lucru e cert: nevoia, hărnicia și marea dragoste pentru copii i-a făcut pe strămoșii mei: oameni de toată lauda și admirația. Bunica Floare, era o femeie de excepție. Lăsând la o parte faptul că a născut și crescut 10 copii, ea ajuta pe oricine la nevoie. Mama își amintește că numai ea știa *Ruga zilelor!*, a cărei poveste e următoarea: Bunica era solicitată de oameni din sat, și din jur, pentru cazurile grave de boală – la care bunica făcea 7 plăcințele, și pentru fiecare zi câte o gaură în plus, începând cu luna. Apoi le da unui prunc, care încă nu știa să vorbească, pentru a alege una dintre ele. Plăcințița aleasă corespundea cu ziua în care împreună cu alte 9 femei bătrâne țineau post și se rugau toată ziua respectivă. Puterea ei divină, credea bunica Floare că-i venea de la mama ei, pe care mama nu a cunoscut-o căci s-a prăpădit când a avut abia un an! Metoda a fost preluată și practică de bunica, cu rezultate notabile. Acele rugăciuni au fost transcrise și moștenite de sora mamei, Florica. Până la finalizarea acestor rânduri nu am reușit a le identifica, căci și mătușa Florica s-a prăpădit în urmă cu 40 de ani. Bunica a asistat toate femeile la naștere, se pricepea să sucească pruncu-n burtă, de ziceau muierile că „le trec toate durerile” când o văd pe moașa Floare, și nici un prunc mort nu s-a înregistrat în asistența sa. Cunoștea toate plantele medicinale și le întrebuința ca leacuri.

Cetatea Cavalerilor - Omagiul Femeii

Având asemenea însușiri morale și sufletești nu prea le era pe plăcere să fie priviți de sus și exploatați fără învoială de către bogătașii unguri. Erau oameni de cuvânt, cu dragoste de copii și gospodărie, sărăcăcioasă cum era, căci erau conștienți că e a lor! Nu au fost tentați de aventurile americane, din acele timpuri, pentru agonisirea de averi, că ei așa știau: **nicăieri nu-i mai bine ca acasă!** Și ce au mai tânjit după dorul de acasă, amintirea cusăturilor de pe folvedeu: „**Fii tare ca o stâncă și nu uita că ești româncă!**” sau *Păunașul codrilor spune-mi de cine mi-e dor?*” S-au mulțumit și au chivernisit gospodărește ce și cât au avut. În consecință, au ajutat pe cei nevoiași și nu au privit cu dușmănie nici pe cei mai bogați. Birul pus pe grumazul lor l-au suportat și îndurat ani buni, până n-au mai putut. Oameni modești cei din neamul strămoșilor mei, străbunici își etalau, în zile de sărbătoare, toate virtuțile sub veșminte populare ale omului frumos și plăcut lui Dumnezeu. S-au înhămat la munci grele, cu brațele lucrând la pădurile cezaro-crăiești, ceea ce le-au istovit puterile, ori cu boii pe domeniile grofești din văi și de la șesul din vest și astfel agoniseala lor sporea. Acestea sunt câteva concluzii la care am ajuns după călătoria mea printre străbuni.

Păunașul codrilor, spunem de cine mi-e dor!

INELUL VIETII

Cetatea Cavalerilor - Omagiul Femeii

INELUL VIETII

Pe înțelesul tuturor: când erau în floarea vârstei ambii bunici, patern Dumitru Moșincat, și matern Gavrilă Buboii, atunci când *dubașul* a bătut *doaba chemând la oaste* s-au prezentat la regimentul de infanterie de la Zalău (cu frații lor dimpreună cu celelalte neamuri), și până în 1918 pe front și-au petrecut tinerețea, *aservind tronul de la Viena*. O fantomă străvezie începea să ia trup, tot mai palpabil. Când a sunat goarna războiului, oamenii de pe dealurile Plopișului s-au privit zăpăciți, o clipă. Apoi au început a se dumiri, încetul cu încetul. Printr-o înțelegere mută, întrevedeau că sunase ceasul. Ungurii încălecați tot mai mult de germani, vedea

u aieva, ceea ce li se năzărea de la începutul războiului: **zădărnicia luptei lor**. Poetul Ady (ce se născuse la Mintzent, sat ce-i poartă numele, era lipit de hotarul satului Rădulești, unde m-am născut) immortaliza în versuri de bronz, prăpastia, ce deschidea în întuneric, gura ei flămândă. „*Pe noi ne mănâncă* - spunea el într-un vers de la începutul războiului - *Muscalul sau altcineva, dar ne mănâncă*”. Regimente românești, croate și cehe erau azvârlite, unul după altul, în gura morții sigure din 1914. De-acum spânzurarea „trădătorilor” nu mai era un „zum beispiel”(doar un exemplu, ci o regulă) și nu mai mira pe nimeni. Dedesubturile lumii erau minate până în temelii, prăbușirea nu mai putea întârzia. Oamenii trecuseră de-atâtea ori prin proba de foc a morții, încât așteptau liniștiți inevitabilul: Să vie odată!, își ziceau românii ardeleni. Să măture tot putregaiul din lume! Și el venea implacabil, lumea trosnea din încheieturile slăbănogite, năzuindu-se sub suflul de răzbunare al destinului. Cei rămași acasă, îl așteptau și ei, întrezărindu-l vag*.

*Pentru detalii vezi: Constatin Moșincat – *Războiul românilor ardeleni*, Editura Tipo MC, Oradea, 2018

Cetatea Cavalerilor – Omagiul Femeii

INELUL VIETȚII

Casa și toate acareturile de la Cerâșa, făcută din bârne, au fost demontate și transportate cu boii de bivoli, care făceau o zi „marșul” spre târâmul „făgăduinței”, care se deschidea înaintea bunicilor în colonia Rădulești. Numai că baiurile se înmulțeau. Cele 12 jugăre trebuiau lucrate, pluguri, grape, etc, lipseau. Așa că doar cu sapa era măsurat, în lung și lat, pământul semănat cu mâna, greblat cu crengile de spini, tractate manual de copii și adulți, secerat manual din cosor și coasă, transport la arie. Cititorii își vor imagina, probabil, cât de istovitoare era munca coloniștilor coborâți din dealurile Plopișului, Halmăjdului și colinele din Cerâșa. Admirabil efort pentru a face un sat cu biserică, școală românească pe locul Toagului lui Berkovicz, pentru generația de după război. Legea colonizării din 1930 i-a tratat, însă, ca pe cetățeni înstăriți, astfel că pământul primit a trebui achitat prin cote din producție. Puținul care rămânea ajungea cu greu la toate gurile de hrănit. Perceptori, uneori dintre minoritari, erau foarte zeloși. Și „perina, ori dricarul din leagănul copiilor o luau dacă nu aveau cota stabilită”. Iluzia împroprietăririi gratuite, fără răscumpărare, a trecut relativ rapid. La muncă trebuia să participe fiecare dintre membrii familiei, fiecare după putință. Cei mici cu păsări și turma de 100 de mioare, care nu scădea ca număr din turma bunicului Găvrila. Cei mai mari cu vitele cornute, iar feciorii la arat, cosit și secerat.

Casa bunicilor din Rădulești era plină totdeauna. La „ceata” propriei ogrăzi se lipeau și neamurile din vecini, a Moldovenilor. Gospodăria, arareori avea mai puțin de 10 capete de bovine, mari și mici, iar curtea era plină de păsări, rațe, găște, curci. Lapte și brânză, unt, untură, legume îndestulau familia. Și totuși, mama își amintea, că era zi de sărbătoare când sarmalele erau făcute cu orez. De bază era fasolea, cartoful, mălaiul. Pâinea frământată în covată, coaptă în cuptorul încins de stăpâna casei, care a transmis tehnica dospitului cu maiaua rămas de la un copt la altul. Casa părintească a fost ridicată, prin clacă, de bunicu, a doua din partea stângă, privind spre nord, a satului Rădulești. Era făcută cu pereți din pământ bătut, pe prispa căreia, pe laviță, se odihnea Găvrila, după o săptămână de lucru la pădure, într-o zi răcoroasă de vară. În tinda casei era organizată, ad hoc, șezătoarea fetelor, încinse la brâu cu furca și caierul ce petreceau cu cântec înspre zorii zilei. Apoi pânzele prindeau vergile colorate, în războiul prins în mai multe ițe, după modelul dorit, de misir, tort, bumbac și lână. De paști, era obiceiul, să ieși gătită cu haine noi, făcute și cusute de fiecare.

Col. Dr. Constantin Moșincat, 80 de ani de lacrimi și durere, în, Art-emis, 2020

Cetatea Cavalerilor – Omagiul Femeii

INELUL VIETII

Călătoria mea, cu siguranță ar fi fost una fascinantă, însoțind trenurile încărcate cu *flăcăii români*, din regimentele de *honvezi*, formate în proporție de 53% din români, ce purtau cu permisiune și cu mândrie, pentru a-i înflăcăra, **cocarde tricolore în deplasarea lor la ordinul Patrie**, dacă n-ar fi fost întreruptă de întretăierea trenurilor încărcate cu materii prime pentru industria plasată concentric capitalei Budapesta, și de trenurile ticsite cu unguri care se refugiau din Ardeal, din calea frontului, în ambele războaie mondiale. Și dacă nu s-ar fi izbit de îndărătnicirea ungarilor de a-și manifesta, fără argumente, superioritatea culturală peste cea a neamului meu. Ce contrast izbitor.

Cum au fost tratați soldații ardeleni pe toate fronturile și cum au răspuns ei? La fel ca ceilalți români: scrâșnind din dinți și suportând ocară ungurească a ofițerilor, învățând *Cred-eul* ungurește de la capelani, rugându-se să supraviețuiască și să scape din iadul morții! Părinții lor acasă, trudeau pământul puțin și dau *cotele de război*: porci grași, slănină, untură și boi pentru susținerea războiului*. Și așa inventarul lor agricol și gospodăresc scădea, după cât de apăsător era birul cerut de autoritățile timpului. Căci ei pricepeau că au și obligații cetățenești și o datorie de a apăra *tronul și hotarul patrie*! Dar patria le-a dat drepturi? Despre soarta lor de după război vom reveni căci bunicul Dumitru, după război, s-a însurat cu Maria Silaghi, al cărei frați au pierit pe front, prin locuri neștiute. Se unesc cele două *sărăcii*, care a mai sporit zestrea familiei din noua Patrie - **România Mare** - ca urmare a reformei agrare din 1921, prin împrăștierea cu 12 iugăre de pământ în colonia Rădulești, (la 14 km sud-est de Carei) fondată în 1928, împreună cu alți 32 de băștinași veniți din zona Sălajului, de la Halmăjd, Aleuș, Cerâșa**.

*Ziarului „Ardealul”, publica la Chișinău, „Vești din Transilvania”. Iată câteva spicuiiri: *Pe acasă-i supărare multă. Ungurii prigonesc pe-ai noștri fără nici o milă. Acum pun mâna pe frunțași. Prin sate abia mai vezi moșnegi, femei și copii. Ceilalți sunt târâți în război, la tranșee ori în închisori, pentru că au primit cu bucurie oastea României. Bisericele stau fără preoți, iar școlile sunt goale căci învățătorii au fost luați și ei în oaste. Profesorii au plecat și ei cu armata română așa că numai câțiva inși au mai rămas. ... Patria noastră e România și pentru ea trebuie să ne punem noi viața, iar nu pentru Ungurii care ne-au supt sângeră.* ** col. r. Dr. Constantin Moșincat, *Pași pe caldarâm. De la pacea la diktat (1815-Viena-1940). Încrustări istorice, Vol 1-buletindecarei*, Editura Primus, Oradea, 2020

Cetatea Cavalerilor - Omagiul Femeii

INELUL VIETII

*Credința o ai sau nu.
De credință nu te poți lepăda.
A o manifesta public sau nu
este o chestiune personală.*

„Sfânta datorie de ostaș” - 2001

„Puterea credinței” - 2001

Familie de ardeleni - studiu sculptor Dr. Cornel T. Durghien

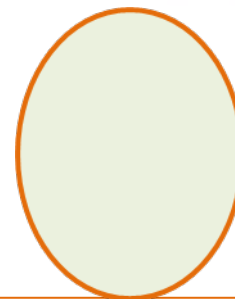
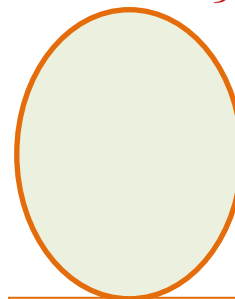
Cetatea Cavalerilor - Omagiul Femeii

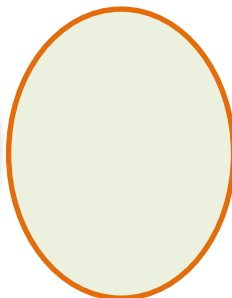
Cetatea Cavalerilor - Omagiul Femeii
INELUL VIETII

**DUMITRU - MARIA
MOȘINCAT**

**GAVRILĂ - FLOARE
BUBOI**

VASILE - FLORICA - MARIA

RUMELIA-MARIA

FELICIA-MARILENA-LICA

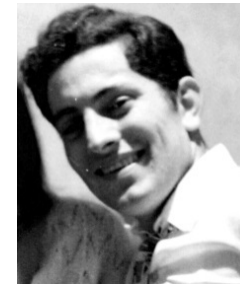
Măriuța
Onița
Anuța
Mitru
Petre
Vasile
Ileana
Sabina
Florica
Ana

*„Pământul meu, cum spune și-n izvoade,
La scris pe harta lumii, Dumnezeu”*

Andrei Ciurunga

INELUL VIETII

VASILE - ANA - ILEANA - MARIA - CONSTANTIN MOȘINCAȚ

INELUL VIETII

Din când în când, ne mai uităm în urmă după cum ne cresc copii, după onomastica nepoților și multe alte evenimente, care ne marchează viața, și odată cu ea trecerea într-o altă treaptă de maturitate și înțelegere a lucrurilor. Așa măsurăm timpul care parcă zboară. Și cu cât te gândești mai mult cu atât grăbești proiectele de teamă că nu-ți ajunge vremea. Și câteodată te cuprinde și nostalgia. Atunci nimic nu mai contează. Noroc că astfel de stări sunt rare și scurte. Așa că din proiect, în proiect, viața are frumusețea ei.

Mă uit în calendarul vieții și mă gândesc cât de puține am făcut din câte posibilități aveam și câte planuri mărețe am croit. Dar, la urma urmelor, în viață trebuie să te mulțumești și cu puținul făcut dacă ai conștiința că ai ceva rezultate. Restul e falclor, citat din regretatul profesor general Gheorghe Tudor. Pe mine timpul nu mă presează, mă împinge. Da, de acel timp al ostășiei nu mă pot detașa căci a fost timpul existenței tinereții mele. Aș da orice dacă cineva ar putea să-mi redea tinerețea. Și pentru mine în acest moment o privire critică în oglindă, din spatele acesteia, fără a mă jena de ceea ce am făcut, fără a mă scuza pentru ceea ce nu am făcut, reprezintă o nevoie de limpezire a gândurilor.

Col.r. Dr. Constantin Moșincat, Ofițerul, Istoricul și Omul, Oradea 2013

INELUL VIETII

Tic Tac-ul memorie este o provocare, o răscălire a vieții mele, o plăcută privire spre propriul meu trecut pe care voi încerca, pe cât se poate, să nu-l coafez, să nu-l zugrăvesc ci să-l prezint pur și simplu. Dacă ar fi ca să deșinesc *tic tac-ul* memoriei e simplu căci reprezintă, în esență, cartea mea de vizită, un album de amintiri, fapte și întâmplări, dragi mie, pe care nu întotdeauna le-aș putea rânduî cronologic, că amintirile vin de-a valma. Desigur că întreprinderea aceasta este extrem de pretentioasă, unele fapte, aparent mărunte, ar putea lua locul altora care îmi scapă în momentul acesta. Banalul cotidian cred că va arăta că am fost și sunt un om, ca oricare altul cu sușuri și neîmpliniri, dar cu dorința de a continua ceva ce am considerat a fi folositor mie și celor din jur. *Tic tac-ul* memoriei ascunde și o stare de spirit, un fel de reflectare a spiritului locurilor pe unde m-au dus pașii în viață. Nu doresc a spune lucruri mari. Nu, lucrurile și faptele mari se clădesc din mărunțișuri, nu-i așa?, fapt pentru care cred cu tărie că normalul cotidian alcătuiește viața noastră.

Col.r. Dr. Constantin Moșincat, Ofițerul, Istoricul și Omul, Oradea 2013

Cetatea Cavalerilor – Omagiul Femeii

INELUL VIETȚII

Tata, era un OM apreciat de toți cei care l-au cunoscut, pentru că era priceput la toate. Îl admiram și încercam, fără să fi reușit pe deplin, să-l urmez, să mă apropiez de perfecțiunea sa. Și-mi vin repede în minte câteva pilde: eram cam de vreo 10 anișori când, la Carei, unde ne-am mutat în 1960, îl ajutam la construcția unei cămări pentru lemne. Eu, feciorul tatii, îndreptasem niște cuie ruginite, extrase de la alte construcții, țineam de un capăt riglele de brad pe acoperiș, și pentru că lemnele proveneau din „păduricea” de la Șarga, căpriorii erau din arțar, iar eu nu reușeam nicidecum să bat cuiele de tot fără să le strâmb. Nu înțelegeam, atunci, de ce, în timp ce alți copii din vecini băteau mingea, eu trebuia să îndrept cuie. Tata mi-a dat de gândit cu explicația sa: *măi Costele, îmi spunea tata, dacă cuiele ar fi fost noi nu-i așa că tu tot le-ai fi strâmbat?* (Mai târziu am înțeles că orice material refolosit însemna o importantă economie pentru bugetul sărăcăcios al familiei). Tata scuipa cuiele și din câteva lovituri, numai de el știute cum, le bătea fără să le îndoiaie. Avea o vorbă proverbială, când cineva apela la serviciile sale, dacă acum m-ai chemat, acum trebuie să mă duc. Și de aici zicala sa preferată: *ce poți face astăzi nu lăsa pe mâine*. Nu refuza pe nimeni, nu amâna nimic. Lucrul bine făcut era modul său de a se exprima. A fost modelul meu!

Col.r. Dr. Constantin Moșincat, Ofițerul, Istoricul și Omul, Oradea 2015

Cetatea Cavalerilor – Omagiul Femeii

INELUL VIETII

Timpul, bată-l vina, rezonază mereu cu munca, indiferent de ce a presupus ea. Nu voi uita niciodată farmecul zilelor de la țară. Dis de dimineață, tata și mama, plecau la secerat de grâu, tata tăia cu coasa grâul în brazde, iar mama lega snopii pe care tata-i clădea în cruce. Noi, după ce ne împlineam somnul tolăniți în dunele burdușite cu puf de gâscă, pe saltele umplute cu paie proaspete, deveneam utili și noi în gospodărie. Ne jucam muncind. Bunica Maria, care locuia cu noi sub același acoperiș, pregătea mâncarea pe care noi o duceam la *arie*. Ileana, oala cu supă de fasole verde, Maria cratița cu ciulama de pui cu găluștele, iar eu ulciorul cu apă rece. La umbra crucilor de grâu noi, copii, eram primii serviți. Apoi urma un somn de prânz binemeritat. După ujină culegeam spice de grâu și le adunam în mănunchi. Era hrana pentru orătăniile din curtea plină de găini, pui, rațe, găște. După ce grâul secerat se transporta, cu convoiul de căruțe, la batoză, aveam în grijă cârdul de 20-30 de găște care pășteau iarba și culegeau spicele rămase pe arie. În drumul spre casă, încolonate, ca soldații, făceau un praf precum aveam să văd după o coloană de tancuri (era o aplicație mixtă româno-sovietică cu trupe blindate. Un soldat m-a întrebat dacă știu să-i arăt drumul spre Ady Endre. Așa am făcut, la nici 6 ani, prima „plimbare” cu un tanc T34, pe care-l voi cunoaște mai târziu).

Col.r. Dr. Constantin Moșincat, Ofițerul, Istoricul și Omul, Oradea 2013

INELUL VIETII

Simțeam că eram preferatul bunicului Dumitru, care deși le iubea pe surorile mele și pe verișoarele Rumilica, Maria, Felicia, numai eu, feciorul, aveam loc pe genunchii bunicului. Îl ajutam la strânsul și tăiatul vreascurilor din livadă. Numai eu aveam privilegiul și bucuria de a-i răsuci mustața!. Din peripețiile de la bunici mi-au rămas chiar și două *semne pe viață*: unul în palma dreaptă, datorată faptului că săream din pruni și când să mă desprind de o creangă tăiată oblic am rămas atârnat; (noroc cu sora Maria care a alertat-o pe bunica) și celălalt semn la arătătorul mâinii stângi pe care l-am încrestat cu toporul de surcele. Tata a plantat o livadă de pruni, meri și peri foarte mare și bine îngrijită în care zburdam în voie. Dar n-a fost de ajuns că eram singurii din sat care aveam livadă. Hai să zic una tare. Pentru nu știu ce motiv, sora Maria, care deși era în *gașca* noastră, s-a supărat pe mine și Ileana și ne-a pârât bunicului că împreună cu alți copii din sat ne-am furișat pe duleul de lângă biserică și ne-am dus cu toții la furat de prune, din livada noastră. Când ne-am ascuns de bastonul bunicului, deasupra pe cuptor, a venit lângă noi și sora pârâcioasă. Acuma, când am o nepoțică șugubeață, înțeleg mai bine de ce *așchia nu sare departe de trunchi*. (Apropo, recent (11.05 2013), dorea să rămână la bunici, în deal. Și pentru că opinia părinților ei era alta, pentru a nu putea închide poarta de la intrare, a ascuns lacătul porții, pe care în veci nu l-am mai găsit!).

Col.r. Dr. Constantin Moșincat, Ofițerul, Istoricul și Omul, Oradea 2013

INELUL VIETII

Femeile odinioară adormeau cu furca la brâu, torcând caierele de fuior și lână, își legănavu copii între două suveici în războiul de țesut pentru a avea în ce încrusta câteva cruciulițe pe hăinuțele îmbrăcate duminica.

Sacou din lână țesut de mama

Pe mama oricum o venerez, pe ea nu ne puteam supăra căci, deși mă dojenea, până seara ne împăcam. Stai să vezi. Mama, Ana (n. Buboii 1925, în Cerâșă), mi-a cumpărat un costum de trening. Astăzi un accesoriu ne semnificativ. Atunci, spunea mama, peste ani, eram singurul din tot satul cu trening vernil. Și tocmai așa echipat, cu Ghița lui mătușă Sabina, unul din băieții surorii de-a mamei, ne-am dus pe drumeagul de lângă școală la gărlă, la scăldat. Acolo mi-am abandonat vesta și pălăria, căci mama descoperise locul și ne-a luat urma. Spre a nu fi surprinși în flagrant ne-am furișat prin tarlăua de floarea soarelui și am așteptat liniștiți în curte venirea mamei, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Mama mi-a recuperat hainele și așa episodul cu *scăldatul* s-a terminat. Scăldatul a continuat la Ier, în locul numit *dâlboc* și în *tăul satului* unde am învățat să înot. Mai târziu, citind *Amintirile* lui Ion Creangă, am rememorat aceste frumoase episoade ale copilăriei.

INELUL VIETII

- Voichița (soția)
- Ancuța (nepoata-soră)
- Maria (sora)
- Ileana (sora)
- Georgeta (nepoata-soră)
- ANA (mama)
- Camelia (nepoata-soră)

*Mama la 95 ani - Femeile din viața mea
Viviana - Bianca - Voichița - Laura Moșincat*

INELUL VIETII

Bliđeran Ioan-Floare - Voichița - Costel - Ana-Vasile Moșincat

Cetatea Cavalerilor - Omagiul Femeii

*Nașii: Vasile - Nuți Blițeran
Lenuța - Tiberiu Junjan*

23 Aprilie 1977

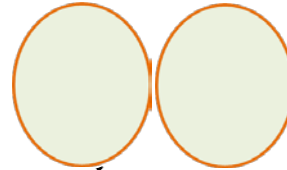
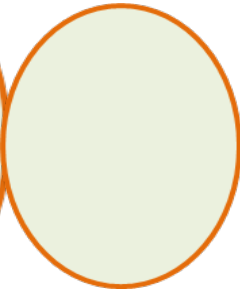
Cetatea Cavalerilor - Omagiul Femeii

Cetatea Cavalerilor - Omagiul Femeii
INELUL VIETII

**VASILE - VALERIA
BĂLAN**

**VASILE - ANA
BLIDERAN**

**DUMITRU-IOAN-VASILE
BLIDERAN**

ANDREI

IRINA

IOAN - VOICHIȚA

CORNELIA - IOANA

**MARIA - ICUȚA - FLOARE - VALERIA - ANICA
BĂLAN - VOICHIȚA**

23 Aprilie 1977

INELUL VIETII

Felul nostru de a fi e munca, fizică sau intelectuală. Voichița, soția mea, la început mi-a acordat creditul și susținerea necesară pentru a studia. E drept că o cam încurcau dosarele și cărțile mele răvășite peste macrameurile ei din sufragerie. Când isprăveam câte o carte le mai strângeam, să fac loc la altele. Și iar veșnica desfășurare pe masa de lucru. Așa împărțeam masa din sufragerie pentru lucru și festivitățile familiei, pe care nu le-am neglijat. Când Sergiu, fiul nostru, a crescut și și-a instalat pe birou calculatorul, iar camera mică a transformat-o în birou de firmă, atunci soția nu mai avea loc decât în bucătărie. Apoi, mi s-a alăturat și m-a ajutat la culegerea textelor, la tehnoredactare și imprimare. Munca în familie e frumoasă, chiar și la o editură mică, începătoare. Vorbeam de evoluție și revoluție tehnologică. Primele mele cărți au fost imprimate pe tipar înalt, zețarii culegeau literă cu literă de plumb, așezau formele în pagină, și le corectau pe ozalit. Astăzi, acasă în nici două minute scot la imprimantă o carte!

Col.r. Dr. Constantin Moșincat, Ofițerul, Istoricul și Omul, Oradea 2013

INELUL VIETII

Laura (nora) - Voichița (soția) - Viviana (nepoata) - Dana (cuscră)

Soț, tată și bunic, el a fost și rămâne reazemul sau umărul pe care fiecare dintre cei dragi se poate sprijini oricând. O familie model din toate punctele de vedere. Și asta pentru faptul că, așa cum se spune, în spatele unui bărbat puternic stă o femeie și mai puternică, iar doamna Voichița a demonstrat din plin această zicere.

Prof. univ. emerit Dr. comandor Jipa Rotaru

Cetatea Cavalerilor - Omagiul Femeii
INELUL VIETII

14.08.2018

16

Cetatea Cavalerilor - Omagiul Femeii

INELUL VIETII

Colonelul (r.) dr. Constantin Moșincat nu este o persoană care trece neobservată. Se impune prin întreaga activitate depusă zeci de ani în rândul cadrelor active ale Armatei Române, prin efortul depus pe tărâm istoric după trecerea în rezervă. Dar înainte de toate, spiritul ardelean, dragostea de țară, de neam, de iubire și respect nemărginit față de tradițiile și fizionomia armatei. Prioritar este cultul față de istoria noastră, față de înaintașii noștri, mândria față de apărătorii onoarei și demnității naționale. Zestrea din care, a crescut copilul și apoi adolescentul Costică, au fost plaiurile natale, Ardealul, familia.

Am admirat căldura patetică și frumusețea stilistică a fenomenului istoric localizator cu prioritate în zona de vest a României. Scrisul este pentru Domnia sa o rezultată a mii de ore de investigații în rafturile arhivelor. În lucrările sale practică o analiză suplă. Este prudent cu grijă constantă de a nu cădea în exagerări părtinitoare sau falsificatoare. Știe să se țină departe de orice trivialitate, scrisul său caracterizându-se dimpotrivă prin ținută intelectuală și eleganta mânuire a limbii. Cutezător, colegul a dărâmat zidul tăcerii. A pus capăt muțeniei sugrumătoare în rândul activităților la nivelul garnizoanei devenind catalizator, pildă și îndemn pentru toți colegii din breasla militară. S-a născut „CAVALER DE CLIO”, a iubitorilor de istorie. Omul care vorbea mai mult tăcând a avut o apariție paradoxală. Present nu prin contribuția sa decisivă verbală și organizatorică ci prin dinamica ideilor.

General de Divizie Dr. Mihai Corneliu Lungu

INELUL VIETȚII

Am considerat ca fiind oportună formularea câtorva considerații referitoare la opera istoriografică a cercetătorului orădean Dr. Constantin Moșincat (colonel în rezervă), mai ales într-un volum care îi omagiază travaliul de durată pentru aducerea în actualitate a unor aspecte importante ale istoriei militare naționale și, cu deosebire, ale celei din vestul țării, unde a devenit un specialist recunoscut, un productiv autor de lucrări istorice și organizator de manifestări culturale – științifice menite să facă cunoscute atât noile interpretări cât și descoperirile sale din ultimii ani. Fiind o prezență activă în „viața Cetății”, domnul Dr. Constantin Moșincat a ilustrat preocupările pentru reconstituirea trecutului militar al județului Bihor, acoperind – prin lucrările sale – o lacună istoriografică.

Desigur, stadiul actual al evoluției sale în plan științific este rezultatul unor stăruitoare preocupări anterioare, începând cu realizarea unui muzeu militar în Oradea, unde funcționa o importantă divizie de infanterie. În acest sens, primele sale vizite la Muzeul Țării Crișurilor, încă din deceniul opt al secolului trecut, au vizat, cu deosebire, materialul arheologic, mai concret armele utilizate de locuitorii acestui spațiu încă din antichitate. Colecțiile muzeului erau bogate în piese militare tracice iar Bihorul este „populat” cu fortificații ale acestora. Pe parcursul anilor, prin cercetări proprii, s-a ajuns la fondarea instituției menționate, pe care Constantin Moșincat a transformat-o într-un autentic factor de popularizare a tradițiilor militare, care există și astăzi. În acest mod, printr-o rară devoțiune pentru instituția pe care, în principal, a creat-o, Constantin Moșincat a contribuit la impunerea ei în spațiul public, organizând – după 1989 – manifestări științifice (sesiuni și simpozioane) de cert prestigiu național, la acestea susținând comunicări, pe diverse teme de istorie militară și politică, alături de istorici și cercetători din toate marile orașe ale țării. A fost, în toate situațiile, o gazdă excelentă care s-a ocupat nu numai de calitatea demersurilor științifice ci și

Prof. univ. emerit Dr. Viorel Faur

INELUL VIETII

M-am adaptat treptat la mediul orășenesc. Șocul tehnic nu l-am simțit deoarece cunoștințele le-am acumulat treptat. Iar tancul era o adevărată uzină pe șenilă! Acum însumând trecutul carierei pot spune că am parcurs toate treptele cu satisfacția datoriei împlinite. Dar mai bine să istoricesc altceva. *Limba maghiară*, străină pentru mine, am învățat-o prin joacă atât de bine că am încasat-o de la mama, fiind reclamat de diriginta, profesoară de limba română, deoarece făceam dezacorduri gramaticale. Mai târziu, când am fost în delegație la Arhivele Militare și Muzeul Militar din Budapesta mi-a prins bine cunoașterea acestei limbi. Ba mai mult, cunoscându-le istoria din sursele lor arhivistice, le-am arătat colegilor de la Muzeul Militar din București cât de tare și falsă e propaganda lor exemplificând chiar în *Piața Milenium* din Budapesta, acolo unde, pe 3 august 1919, au defilat trupele armatei române.

Treptele ierarhiei militare - de la elev LM - Tc - ofițer superior

INELUL VIETII

*Nu mă pot despărți de acest an pentru că ar însemna să mă despart de mine,
de frumoasele clipe petrecute cu cei dragi și cu prietenii, devenite prea frumoase amintiri,
înainte de a-i mulțumi Celui ce a vegheat și M-a ajutat să am sănătate, putere și voință.
Îți mulțumesc Ție Doamne pentru asta și mă leg în Fața Ta, să fiu
și mai vrednic și mai bun în anul care tocmai vine.
Tuturor urări de bine cu sănătate. Sus paharul dragilor, La Anul și*

La multi ani! *2019*

8 Martie
Părinte de familie la 18 ani

Inel cu monogramă

FEMEIA
Cetatea Cavalerilor - FEMEIA

14.06.2018

8 MARTIE FERICIT!

Viviana Maria și Bianca Andreea